

Feminismoaren inguruko aldizkari digital euskalduna». Horrela definitu dute Klitto bere sortzaile eta koordinatzaileek: Malen Aldalur (Mutriku, 1992), Ana Iruretagoyena (Ordizia, 1992) eta Irati Urkiolak (Amara Berri, 1992). Donostiako Alde Zaharreko tabernetan, kafe eta garagardo artean izandako hizketaldi luzeetan erein zuten proiektuaren hazia, eta denbora gutxian lortu dute ideia horri forma eman eta errealitate bihurtzea. Bestelako lan eta zereginak badituzte ere, feminismoaren grinak elkartu ditu, eta azken hilabeteetan buru-belarri aritu dira euren proiektua gorpuzten. «Betaurreko moreak» ipinita interpretatu eta landuko dituzte edukiak, feminismoari «ikusgarritasun eta irisgarritasun handiagoa» emateko. Era berean, euskara bihurtu nahi dute feminismoaren balioak zabaltzeko baliabide eta euskarri. Aldalurrek eta Iruretagoyenak eman dizkigute xehetasun gehiago.

Zer da Klitto? Nola definituko zenukete?

Malen Aldalur (M.A.): Nik esango nuke Klitto atari digital bat edo Interneteko espazio bat dela, eta bertan lantzen diren gai guztiak ikuspegi feministatik lantzen direla. Hau da, feminismoaren inguruko gaiak lantzen dira, bai, baina feminisмотik ere jorratzen dira, hots, ikuspegi feminista batetik. Horrez gain, eduki guztiak euskaraz lantzen ditugu, euskarari ematen diogu garrantzia. Hori bai izan dela oso kontzienteki harturiko erabakia. Feminismoa da helburua eta zergatia, baina gure hizkuntzan, euskaraz.

Hutsune bati erantzuna ematera zatoztela diozue. Zein gabezia nabaritu duzue?

Ana Iruretagoyena (A.I.): Ikusten genuen feminismoaren inguruan bazegoela informazio asko eta, gainera, azkenaldian informazio asko sortzen zuen jende ugari ari zela mugitzen. Tartean euskaraz egiten zuen

KLITTO

Ekain inguruan hasi zen martxan atari digital euskaldun eta feminista. Donostian bizi diren hiru lagunen ekimena izan da eta denbora gutxian ekarpen oso desberdin eta interesgarriak biltzea lortu dute. Feminismoaren euskarazko plaza falta zela-eta abiatu ziren proiektuan. Orain, feminismoak badauka non hitz egin, non iritzia eman, non hausnartu, non eraiki eta non deseraiki euskaraz.

«Feminismotik hitz egingo duen euskal hedabide bat falta zela ikusi genuen»

jende dezente zegoela ohartu ginen, baina konturatu gara guztiek erdarazko hedabideak dituztela erreferentetzat. Hau da, feminismotik soilik hitz egingo zuen euskal hedabide bat falta zela ikusi genuen. Komunikabide generalista batzuek lantzen dute feminismoa, kolaboratzaileen bitartez, batez ere. Euskal Herri mailan, adibidez, badago kolaboratzaile sare bat nahiko tendentzia eta ikuspuntu feminista duena, baina ez dago euskaraz soilik feminismoaren gaineko edukiak publikatzen dituen mediorik. Gabezia hori ikusi genuen hirurok. Inguruan ere komentatu genuen eta konturatu ginen ez ginela sentsazio hori genuen bakarrak. Hala, gure artean hitz egin eta motibatu egin ginen zerbait egiteko.

Euskal Herrian bada gai hone-tan erreferentziala den atari digital bat, gaztelaniazkoa, hain justu: Pikara Magazine. Eredu moduan jarraitu al duzue?

M.A.: Bai, betidanik jarraitu izan dugu Pikara, gaur egun Klitto jarraitzen duten gehienek bezala, pentsatzen dut. Feminista gare-nok, askok behintzat, Biblia bailitzan irakurri izan dugu Pikara. Askok saltseatu izan dugu hor, feminismoan espezializatua dago eta eduki interesgarri eta potenteak lantzen dira, baina gaztele-raz da oso-osorik. Bertan idazten duten asko euskaldunak dira, euskaradunak ere badira gehie-nak, baina gaztelerara jo zuten aldizkari digitala egiteko, akaso jende gehiagorengana iristeko estrategia moduan. Gure ka-suan, guk ere euskara helburu estrategiko batekin hautatu du-gu. Gure apustua argia izan da hasieratik. Hizkuntzaren hau-tuan ez dugu zalantzarik egin.

Ikasketaz kazetariak zarete zuek biok baina, horrez gain, feminismoarekiko grina ere partekatzen duzue.

A.I.: Bai, gu biok kazetariak gara, elkarrekin ikasitakoak, gainera. Iratik Euskal Filologia ikasi zuen, baina aritu izan da kazeta-ritza lanetan ere. Lagunak gara, feministatzat dugu gure burua, eta gai hauen inguruan eztabai-

da asko eta luzeak izaten ditugu. Askok interesatzen zaigun espa-rrua da feminismoa, eta kezka-tzen gaituena ere bai neurri be-rean. Hirurok genuen gogoia benetan motibatuko gintuen proiektu bat abiatzeko, eta bete genezakeen hutsune polit bat zegoela ikusi genuen arlo hone-tan. Zalantzati hasi ginen, pixka bat beldurtuta ere bai, ez gene-kien oso ondo nora gindoazen. Ikusi genuen, hala ere, sare so-zialetan sartu eta webgunea sor-tu aurretik oihartzun handia lortu zuela kontuak, eta kon-fiantza hartzen joan ginen. Gu-retzat plazer bat da horrelako zerbait egiteko aukera izatea.

Mugimendu feministetan mi-litatzen duzue?

M.A.: Herri eta auzo mailan ibili izan gara, baina hortik gora, Bil-gune Feministan, esaterako, ez gara sekula aritu. Gertutik ja-rraitu izan dugu, baina gutako inor ez da inoiz lehen lerroan aritu. Dena den, ikuspuntu hori ere interesgarria iruditzen zi-tzaigun, eta hori militatzen duen jendeak ere esan izan di-gu: hau da, kanpotik barrurako begiradatik aztertzea feminis-moa. Azken batean, guk ez dugu protagonista izan nahi. Lehen harria jarri dugu, baina nahi du-guna gure inguruan talde bat osatzea da, ahalik eta ahots gehien biltzeko. Argi dugu atari digitalaren oinarri, bide eta hel-burua feminismoa dela.

Nola ikusten duzue gaur egun Mugimendu Feministaren ego-era Euskal Herrian?

M.A.: Egia esan, azken urteotan oso indartsu ikusten dut Euskal Herriko Mugimendu Feminista. Lehenago ere bazuen indarra, baina akaso urrutiagotik bizi ge-nuen, eta azken urteotan gertua-gotik bizi dugu. Gero eta zabal-kuntza eta eragin handiagoko mugimendua dela uste dut. Eta Klitto sortu bada, hein handi ba-tean, beste batzuek egindako la-nagatik ere bada. Feminismoa-ren bueltan dagoen mugimendu horren guztiaren ondorioa da Klitto existitzea. Azken batean, Mugimendu Feminista egiten ari den lan guztia ikusita beha-

rezkoa da norbaitek hori guztia kontatzea.

A.I.: Nik esango nuke Euskal He-rrian feminismoa polarizatuta dagoela. Batetik, ikusten dut ba-dagoela jende asko ez duena planteamendu minimorik ere egiten feminismoa ulertzeko. Eta, bestetik, feministak daude, beren burua feministatzat du-ten emakumeak, oso feministak direnak eta nahiko modu erradi-kalean ere bai asko. Izan ere, be-turreko moreak jartzen ditu-zun momentuan mundua beste era batera ikusten hasten zara eta aurretik ikusten ez zenituen gauza asko identifikatzen ditu-zu. Erabaki eta jarrera hori har-tzeak eramaten zaitu feminista moduan oso koherente izatera eta jokatzera. Guk, jakina, betau-rreko moreak jantzita interpre-tatu eta landuko ditugu edukiak Klitton.

Ez duzue uste azken urteotan feminismoak, edo feminismo-ari lotutako gaiak, mediatikoki garai batean baino presentzia handiagoa bereganatu dutela?

M.A.: Bai, nik uste dut baietz. Euskal Herriko medioetan gora-kada nabarmena izan da, eta, ziur asko, hemendik kanpo ere antzekoa gertatuko zen. Feminis-moa espazio mediatikoak bere-ganatzen ari da, pixkanaka bada ere. Hedabide tradizioaletan, gehiago edo gutxiago, baina le-kutxo bat eskaintzen diote mugi-mendu feministari. Gainera, ko-lektibo feminista gehienek badute euren atari digitala edota aktiboak dira sare sozialetan... Baina, nire iritziz, kontua beste bat da: ez da hain garrantzitsua feminismoari berari eskaintzen zaion lekua, baizik eta medio ge-neralistetan gai eta edukiak ikus-pegia feminista batetik lantzen ote diren ala ez. Horri erreparatu behar zaio, hor dago lanketa egin beharra, nire ustez.

A.I.: Bai, hori da. Esan bezala, hainbat mediotan, eta Euskal Herrian ere, feminismoa lan-tzen duten feministak egon ba-daude, baina, bestalde, argi ikus-ten da kazetari, kolaboratzaile edo bestelako iritziz sortzaileen ikuspuntu gehienak ez direla fe-ministak. Oraindik ere maila al-

MALEN ALDALUR ETA ANA IRURETAGOYENA

KLITTO ALDIZKARI DIGITALA

Feminismoaren inguruko gaiak euskaraz lantzen dituen gune espezializatu baten gabezia jabetuta, «Klitto»

(www.klitto.com) atari digitala sortu dute

Donostian bizi diren hiru lagunek

Julene Larrañaga

tuko gizonezko mendebaldarra-
ren interesen arabekoak dira
nagusitzen diren ikuspegi eta
mezuak. Egia da, dena den, fe-
minismoak irabazi duela espa-
zioa gizartean, bai behintzat es-
plizituki, baina ez hainbeste
transbertsalki.

**Dagoeneko materiala igotzen
hasiak zarete. Zer nolako edu-
kiak eskaintzen dituzue web-
gunean?**

M.A.: Edukien eta formatuen al-
detik erabat irekita gaude. Alde
batetik, betiko formatuak ez di-
ra faltako: albisteak, elkarrizke-
tak, erreportajeak, iritziak... Bai-
na beste gauza asko ere eskaini
nahiko genituzke, horren ohiko-
ak ez direnak.

A.I.: Bai, beti jotzen dugu iritzi
artikuluetara, ohituta gaudelako
edo, baina beste formatu ba-
tzuek arrakasta handia izaten
dute, testu literarioek, bideoek,
ilustrazioek, komikiek... Horiek
ere bildu nahiko genituzke den-
borarekin. Eta norbaitek kantu
bat idatzi nahiko balu ere, gu
pozik! Iritzia eman edo haus-
nartzeko edozein formatu ongi
etorria izango da. Ez diogu inori
eta ezeri aterik ixten.

**Poliki-poliki kolaboratzaile sa-
rea ere josten ari zarete. Nola
sortu da elkarlana: zuek jo du-
zue beraingana edo beraiek
etorri dira zuengana?**

M.A.: Ba, bietatik, egia esan. Ha-
sieran gu mugitu ginen: ezagu-
tzen genuen jendearengana jo
genuen lehenengo, gero haien
ezagunengana... eta horrela.
Oraingo, Kattalin Miner, Josebe
Iturrioz, Danele Sarriugarte eta
Ane Labaka ari dira kolabora-
tzen. Lanean hasi aurretik lotu
genituen lehen kolaboratzaile-
ak, eta hasieratik genekien edu-
kiak ez genituela guk bakarrik
sortuko.

A.I.: Gainera, eta orain pixka bat
irekiago gaudela, proposamen
bat baino gehiago iritsi zaigu
kanpotik ere, parte hartu nahi
duen jendearen partetik. Zentzu
horretan, oso pozik gaude; izan
ere, batzuek ez gaituzte inondik
ezagutzen baina konfiantza
agertu dute gurekin kolabora-
tzeko. Jende aditu eta ezagunaz

gain, beldur gehiago izan deza-
keten horiek ere parte hartzera
animatzea nahi genuke, aditu
eta arituen artean oreka bat lor-
tzeko. Horrez gain, guk geuk ere
edukiak sortzen jarraitzeko as-
moa dugu, baina gero eta ahots
gehiago bildu nahi ditugu. Be-
raz, Klittoren parte izan nahi
duenak gurekin harremanetan
jartzea besterik ez dauka.

**Denak neskak zarete ala badu-
zue mutilen bat kolaboratzaile-
en artean?**

A.I.: Izan ditugu, ez asko, baina
bizpahiru gerturatu zaizkigu.
Klitto ez da plaza itxi bat, hori
argi daukagu. Ez dugu feminis-
moa=emakumea ekiparazioa
egiten, inondik inora ere. Baina,
era berean, argi dugu leku
gehiago eman behar diegula
emakumeei, eta hori inolako
konplexurik gabe diogu. Gizo-
nezkoentzat ere lekua dago, nos-
ki, ikuspuntua baita hemen
axola duena, ez beste ezer.

**Gaztelaniazko edukietatik in-
formazioa hartzeko asmoa du-
zue ala euskara hutsean sortu-
ko dira eduki guztiak?**

M.A.: Esan bezala, gu hiruroz
gain, kolaboratzaile saretxo ho-
rrek bere ekarpena egingo du.
Era berean, jakin badakigu beti
eduki berri asko sortzeko ez du-
gula izango ez mediorik, ezta
denborarik ere. Kontuan izan
behar da beste lan eta zeregin
batzuk ditugula gure egunero-
koan, eta gure denbora librea es-
kaintzen diogula Klittori. Zen-
tzu horretan, interesgarritzat
jotzen ditugun edukiak euska-
raz irakurtzeko aukera ere eskai-

ni nahiko genuke. Eduki interes-
garri asko dago gazteleraz, eta
batzuk euskaratzea badugu bu-
ruan.

A.I.: Bai. Badira medio batzuk
oso potenteak direnak, eduki in-
teresgarriak dituztenak eta ira-
kurlearengana iristea merezi
dutenak. Adibidez, ‘Diagonal’
egunkariko edukiren bat itzuli
dugu dagoeneko. Klitto irakur-
tzen duten gehienek, ziur asko,
Pikara Magazine ere irakurriko
dute, baina agian ‘Diagonal’ ez.
Hori kontuan izan behar dugu,
eta merezi duen materiala gure-
ra ekartzen saiatu.

**Zenbatero saiatzen zarete edu-
kiak plazaratzen?**

A.I.: Astean behin gutxienez ko-
laborazio bat izango da. Gainon-
tzeko edukiei dagokienez, aste-
an gutxienez bi eduki berri
izango dira. Hasierako ideia de-
na martxan jartzeko irailera ar-
te itxarotea zen, horrela uda
ideiak lantzeko eta webgunea
sortzeko erabiltzeko. Baina ma-
teriala genuela ikusi genuen eta
azkenean edukiak sartzen hasi
ginen. Ekainean dena martxan
jarri eta uztailean gauza dezente
igo genituen, kopuru horretatik
gora. Udan parentesi txiki bat
egin dugu, baina martxan gara
berriro.

**Interneten eta sare sozialetan
eman du zeresana Klittok. Zer
nolakoa iruditu zaizue jendea-
ren erantzuna? Espero al zenu-
ten harrera izan al du?**

A.I.: Oso harrera ona izan duela
uste dut. Jendeak irakurri nahi
zuen medio bat dela esango nu-
ke; nire kasuan behintzat, iraku-

rri nahi nukeen medio bat da
Klitto. Egia esan, nahiko emo-
zionatuta sentitu naiz. Inoiz au-
rretik horrelakorik egin gabeak
gara, gazteak gara, ez gara per-
sona ezagunak... Eta momentu
batean konturatzen zara behar-
bada ez zarela iritzi-sortzaile,
baina baduzula iritziak berreste-
ko medio bat eta indar bat. Kli-
tto kondentsatzaile bat izango
balitz bezala ikusten dugu gure
artean. Hau da, orain arte sare
sozialetan hitz egin izan da
hainbat konturen inguruan.
Adibidez, uda honetan izan di-
ren tratu txar kasu ugari bu-
ruz, Gasteizko blusa eta neske-
kin izan diren gorabeheren
inguruan, etab. Orain arte Twi-
tter edo Facebook-eko eztabaida
edo haserrealdi batean geratzen
zena beste eremu batera erama-
teko aukera eskaintzen dugu.
Gure ustez, Klittok eskaintzen
du aukera hori: ematen du plaza
bat gai hauen eta antzekoen in-
guruan lasai hitz egin eta haus-
nartzeko. Jendeak hori eskertzen
duela uste dut, plazaratzen di-
ren iritziekin ados egon ala ez.

Ze helburu finkatu dituzue?

M.A.: Bi helburu nagusi zehaztu
ditugu. Bata, kanpora begirakoa:
Klitto bera eta bere sare guztia
erreferente bat izatea nahi ge-
nuke; hau da, euskaraz feminis-
moaren eta feminismotik lan-
duko dituen gaien inguruko
atari erreferentziala izatea Eus-
kal Herrian. Kanpora begira
egin dezakegun ekarpenik han-
diena da feminismoaren infor-
mazioaren biltokia izatea, eta
plaza bat izatea gai horren ingu-
ruan zerbait esateko duen edo-

norentzat. Eta, barrura begira,
nik uste dut hirurok bat gatoze-
la hau erronka moduan hartze-
an. Batez ere ikasteko aukera
aparta da guretzat: bai alde tek-
nikoan, multimedian, publizita-
tean, feminismoan... Profesional
eta pertsona moduan ikasteko,
azken finean. Azken hau lortzen
ari gara dagoeneko, bestea zaila-
goa izango da ziur asko... Baina
uste dut bagoazela bidea egiten
eta jendea gureru erakartzen.

**Proiektua zuen kontura sortu
duzue, autofinantzatu egin du-
zue erabat. Aurrera begira bes-
te alternatibarik planteatzen
ari zarete?**

A.I.: Printzipioz, borondatez au-
rrera atera dugun proiektu bat
da. Guztiz autofinantzatua izan
da eta dirurik ez galtzea da bu-
ruan duguna. Lagun batzuek la-
gundu digute webgune berriare-
kin, eta oso pozik geratu gara
emaitzarekin. Lan izugarria egin
digute eta, noski, nahiko genie-
ke ordaindu, aurrera begira web-
gune txukun bat mantendu,
edukiak modu atseginean eskai-
ni... Diru laguntzak eskatzea bu-
ruan dugu, baina horretarako el-
karte gisa izena eman beharko
genuke. Hortik aurrera ez dugu
ezer pentsatu: publizitatea, diru
irabaziak... Klitto ez dugu horre-
la planteatu. Irabazi ekonomiko-
ak izateko asmorik ez dugu. Go-
zamen hutsez egiten dugun
zerbait da, nahiz eta denbora eta
lana exijitzen dituen.

**Bukatzeko... Zer dela eta Klitto?
Izena erraz bururatu al zitzai-
zuen?**

M.A.: Egia esan, sekulako gora-
beherak izan genituen izenare-
kin. Arratsalde ugari eman geni-
tuen horrekin bueltaka, izen
egoki baten bila. Azkenean, Lei-
re Palaciosen “Berria”-ko artiku-
lu baterako erabili zuen izena
proposatu zigun Danele Sarriu-
gartek: “Eta klitto!”. Esamolde
hori erabili zuen artikulua bate-
an Palaciosen, klitoria eta kito
uztartuz. Sekulakoa iruditu zi-
tzaigun, motza baina indartsua,
emakumearekin lotura zuena...
Azken finean, guk nahi genue-
nerako aproposa. Berari baime-
na eskatu eta aurrera!